

Stanislaw Lem:

ELSŐ PÓTUTAZÁS *avagy az Elektrubadúr*

Minden utólagos felszólamlás és félreértés elkerülése végett rögtön ki kell jelentenünk, hogy ez, legalábbis szó szerinti értelemben, nem is volt utazás. Trurl ugyanis egész idő alatt ki sem mozdult a házából, ha nem számítjuk kórházi tartózkodását és kevésbé jelentős kiruccanását a planetoidra. Mindazonáltal, mélyebb és magasabb értelemben véve, ez volt az egyik legmesszebbre vezető utazás, amelyet a jeles géptervező valaha is megtett, ugyanis ezúttal a lehetőségek végső határáig vezetett az útja.

Mint tudjuk, Trurl épített egyszer egy számítógépet, amelyről kiderült, hogy csak egyetlen műveletet tud elvégezni, nevezetesen azt a szorzást, hogy mennyi kétszer kettő, de még azt is rosszul. Mindamellett, mint másutt már elbeszéltek, ez a gép roppant hiú volt, csúnyán összezdült saját alkotójával, és az eset csaknem tragikusan végződött az utóbbi számára. Attól kezdve Klapančius megkeserítette Trurl életét, állandóan csúfolta, kaján célzásokkal gyötörte, mígnem Trurl megdühödött, és elhatározta, hogy olyan gépet épít, amely verseket fog írni. E célból összegyűjtött nyolcszázhusz tonna kibernetikai irodalmat és tizenkétezer tonna költeményt, aztán hozzálátott az anyag tanulmányozásához. Mikor megcsömörlött a kibernetikától, áttért a lírára, és viszont. Hamarosan rájött, hogy maga a gép megépítése gyerekjáték a programozáshoz képest. A programot, amely egy közönséges költő fejében lakozik, a civilizáció teremtette, amelyben az illető a világra jött; ezt a civilizációt az előző hozta létre, az előzőt egy még korábbi, és így tovább, egészen a világmindenség kezdetéig, amikor a jövő poéta információi még kuszán kószáltak az ősködben. Ennélfogva a gép programozásához előbb meg kellett ismételni – ha nem is az egész világmindenséget elejétől fogva, de legalábbis jókora részét. Trurl helyében mindenki visszariadt volna ettől a feladattól, de a mi mérnökünket kemény acélból faragták: esze ágában sem volt meghátrálni. Mindenekelőtt épített egy gépet, amely a káoszt modellezte, és villamos lélek lebegett benne a villamos vizek felett, aztán betáplálta a fény paramétereit, aztán az ősködökét, és így lassacskán elérte az első jégkorszakot; ez persze csak azért volt lehetséges, mivel a gép a másodperc ötmilliárdod része alatt hétszeptillió eseményt modellezett, amelyek négyszázoktillió helyen játszódtak le egyszerre; de ha valaki úgy véli, hogy Trurl tévedett valahol, akkor számoljon utána. Ezután Trurl hozzáfogott a civilizáció kezdeteinek modellezéséhez, betáplálta a fazekasságot és a bőrcserzést, az ősgyíkokat és az özönvizet, a négylábú és farkas lényeket, az elősápatagot, akitől származott a sápatag, aki megkezdte a gépek építését; eonok és évezredek futottak le a villamos örvények zúgásában. Amikor a modellező gép már szűknek bizonyult a következő korszakhoz, Trurl újabb egységet épített hozzá; a mellékszárnyakból egész városka jött létre, huzalok és tranzistorok olyan zezzugos zürzavara, hogy az ördög sem ismerte volna ki magát köztük. Trurl azonban egészen jól elboldogult a masinájával, csak kétszer kellett megismételnie a munkát: egyszer, sajnos, majdnem elejétől, mert az jött ki, hogy Ábel ölte meg Káint, és nem Káin Ábelt (a sajnálatos hibát egy biztosító kiégése okozta az egyik áramkörben), másodszer viszont csak háromszázmillió évvel kellett visszaugrania, a földtörténeti középkorba, ugyanis ahelyett, hogy az őshaltól származott volna az ősgyík, attól származott az ősemlős, attól származott az ősmajom és attól származott az őssápatag, egészen fura családfa kerekedett ki, és a végén sápatag helyett szárnyatag állt. Alighanem egy légy keveredett a gépbe, és megsértette a szuperszkopikus akció-kikapcsolót. Ezenkívül azonban minden bámulatosan simán ment. Trurl sikeresen modellezte a középkort, az ókort meg a nagy forradalmak korát, bár a gép olykor zötyögött, s a fontosabb civilizációs ugrások modellezésénél a tranzistorok

hűtőbordáit vízzel kellett öntözgetni, és nedves rongyokkal körülcsavarni, hogy fel ne robbanjanak; a haladás ugyanis, kiváltképpen ilyen gyors ütemben modellezve, csaknem levegőbe röpítette az egész masinát. A huszadik század vége felé a gépen először kétoldali berezgés, majd hosszanti frásztörés mutatkozott, nem tudni, miért; Trurl nagyon aggódott, és már elő is készített néhány zsák cementet meg egy pár vaskapcsot arra az esetre, ha az egész masina össze akarna dőlni. De szerencsére nem volt szükség ilyen végső eszközökre; elmúlt a huszadik század, és azontúl simán ment a dolog. Ezután jöttek a tökéletesen értelmes lények egymást követő civilizációi, darabja ötvenezer év, belőlük származott Trurl is; a modellezett történelmi folyamat tekercei egymás után vándoroltak a tárolóba; annyi tekercs volt, hogy a gép tetejéről távcsővel sem lehetett az összeset belátni; és mindezt egyetlen nyavalyás rímfaragó kedvéért! De hiába, a tudósok roppant makacs népek. Végül elkészültek a programok; csak ki kellett választani belőlük, ami lényeges. Máskülönben a poétagép tanítása millió évig tartott volna.

Trurl két héten át általános programokat táplált be leendő poétagépébe; aztán következett a logikai, emocionális és szemantikai áramkörök szerelése. Már meg akarta hívni Klapančiuszt a próbauzemre, de meggondolta magát, és először tanú nélkül indította be a gépet. A masina nyomban előadást tartott a krisztallográfiai metszetek csiszolásának jelentőségéről a kis mágneses anomáliák tanulmányozásában. Gyengítette hát a logikai áramköröket, és megerősítette az emocionálisakat; a gép először csuklott, aztán sírógörcsöt kapott, végül a legnagyobb erőfeszítéssel kinyögte, hogy az élet szörnyű. Trurl megerősítette a szemantikát, és rácsatolt egy akarategységet; a gép kijelentette, hogy ezentúl minden parancsát teljesíteni kell, és mindjárt meg is parancsolta Trurlnak, hogy építsen hozzá még hat emeletet az eddigi kilenchez, mert gondolkodni akar a lét értelméről. Trurl filozófiatompítót épített belé; ettől kezdve a gép egyáltalán nem szólt hozzá, csak egy áramrúgásra méltatta. A legnagyobb könyörgések árán végre sikerült rávenni, hogy énekelje el a Boci boci tarkát, de ezzel aztán véget is ért a műsor. Trurl nagyot sóhajtott, megint nekiállt szerelni, s addig tompított, erősített, gerjesztett és szabályozott a masináján, míg végül úgy találta, hogy most már tökéletes. Ekkor a gép csakugyan megörvendezettte egy verssel, de az olyan volt, hogy Trurl nem győzött hálálkodni az egeknek bölcs előrelátásáért: Klapančiusz a hasát fogta volna a röhögéstől, ha meghallja ezeket a fűzfarigmusokat, amelyek kedvéért ő betáplálta az egész világmindenség és minden lehetséges civilizáció keletkezését! Beszerelt hat grafomániaszűrőt, de rögtön darabokra törtek; újakat kellett készítenie korundacélból. Aztán már kezdett jobban menni a dolog: beszabályozta a szemantikát, bekapcsolta a rímgenerátort, mire a gép kis híján a levegőbe repült, majd kijelentette, hogy misszionárius akar lenni a szegény, vad csillagtörzsek között. Trurl már-már baltát emelt a poétájára, de mentőötlete támadt. Kidobta valamennyi logikai áramkört, és helyükre narcisztikus egocentrizátorokat szerelt. A gép megingott, felkacagott, sírva fakadt, majd közölte, hogy fáj valamije a harmadik emeletén, torkig van mindennel, az élet furcsa, mindenki aljas, ő pedig nemsokára meghal, és csak egy kívánsága van: gondoljanak rá szeretettel, amikor már nem lesz. Azután papírt kért. Trurl fellélegzett; kikapcsolta, és aludni ment. Másnap meglátogatta Klapančiuszt. Amaz, mikor meghallotta, hogy az Elektrubadúr beindításáról van szó (mert Trurl elhatározta, hogy így fogja nevezni gépét), minden munkáját félbehagyva nyomban Trurl után sietett, mert már alig várta, hogy tanúja legyen legjobb barátja újabb felsülésének.

Trurl először bekapcsolta az indító áramköröket, aztán kifeszültségű áramot adagolt, még egypárszor felszaladt a kongó vaslépcsőkön – az Elektrubadúr ugyanis óriási hajómotorhoz hasonlított, műszerekkel és csapóajtókkal teli, szegecselt vaslemez falán acéljárdák vonultak körbe -, majd gondosan ügyelve a kollektorfeszültségre, izgatottan közölte, hogy a bemelegítés kedvéért egy kis rögtönzéssel kezd. Aztán persze Klapančiusz olyan témát adhat meg a gépnek, amelyet csak akar.

Mikor az amplifikációs mutatók szerint a lírikus kapacitás a maximumhoz közeledett, Trurl kissé remegő kézzel meghúzta a főkapcsolót, és a gép rekedtes, de igen szuggesztív hangon szinte azonnal megszólalt:

– Gendelidér borzíkamarasuk.

– Már befejezte? – érdeklődött hosszabb szünet után roppant udvariasan Klapanciusz. Trurl összeharapta a száját, néhány áramrúgást adott a gépnek, és megint bekapcsolta. Ezúttal sokkal tisztábban zengett a hangja; igazán gyönyörűség volt hallgatni ezt az ünnepélyes, de ugyanakkor behízselgően gondolkázó baritont:

*Célbenőkör hédereg,
Mácsul gondorásznak.
Hibra gindő... Léderek
Szunnya ferte nyászlag.*

– Milyen nyelven ír? – kérdezte jámbor arccal Klapanciusz, miközben Trurl némileg pánikba esve sürgölődött a vezérlő pultnál, majd keserűen legyintett, és feldübörgött a lépcsőn az acélkolosszus tetejére. Négykézláb bemászott a nyitott csapóajtón a gépbe, hallatszott, amint szitkozódva kalapál, és szerszámokat csörget, megint előmászott, és átszaladt egy másik hídra; végül diadalmasan felkiáltott, kidobott egy kiegészítő csövet, az Klapanciusztól egy lépésre tört szét csörömpölve a csarnok padlóján, de Trurl még elnézést sem kért figyelmetlenségéért, hanem sietve új csövet csavart be a régi helyére, olajos kezét megtörölte egy puha ronggyal, és lekiabált, hogy Klapanciusz kapcsolja be a gépet. Felcsendült a bársonyos hang:

*Szumaralla vindár
Csiverész a gárom,
Mérci kele csintár
Letörött a nyáron.*

– Már jobb! – kiáltotta Trurl, nem egészen szilárd meggyőződéssel. – Az utolsó szavaknak már volt értelmük, észrevetted?

– Hát ha már vége... – kezdte Klapanciusz, aki maga volt a megtestesült udvariasság.

– Vigyen el az ördög! – ordította Trurl, és megint eltűnt a gép belsejében; zakatolás, bűgás, recsegés hallatszott, elvegyülve a mérnök fojtott káromkodásával. Hirtelen Trurl kidugta a fejét egy harmadik emeleti ajtócskán, és lekiabált: – Most kapcsolj be!!

Klapanciusz bekapcsolta. Az Elektrubadúr tetőtől talpig megremegett, és rákezde:

*Csellőte guvászat a fendeli bódor,
Umonka törédice gyállata...*

Itt abbamaradt a vers, mert Trurl őrzöngve megrángatta valamelyik kábelt, mire a gép felhorkant és elhallgatott. Klapanciusz úgy röhögött, hogy le kellett ülnie a padlóra. Trurl ide-oda cikázott, egyszerre csak egy recsenés és egy kattanás hallatszott, majd a gép nagyon nyugodtan és tárgyilagosan kijelentette:

*Dőre, aki magát okosabbnak hívén,
Packázni akar az Elektrubadúrral.
Szégyenletes kudarc lesz az osztályrésze.
Íme, ez történik Klapanciusz úrral!*

– Na látod! Tessék! Egy epigramma! És milyen helyénvaló! – kiabálta Trurl, miközben csigavonalban száguldott lefelé a keskeny lépcsőn, lent pedig majdnem egyenesen barátja karjába futott, aki már nem nevetett, hanem kissé megrökönyödve várta.

– Hülyeség – jelentette ki rögtön. – Különben is, ez nem ő, hanem te vagy!

– Mi az, hogy én?!

– Előre megírtad ezt a verset. Rád ismerek a primitív tartalomról, a sekélyes rosszindulatról és a siralmas rímről.

– Hát akkor tessék! Rendelj másik verset! Amiről csak tetszik! Na, miért hallgatsz? Félsz, mi?!

– Nem félek, csak gondolkodom – felelte bosszúsan Klapanciusz, és igyekezett a lehető legnehezebb témát kitalálni, mert joggal gyanította, hogy nehéz lesz eldönteni a vitát, vajon a gép alkotta vers jó-e vagy sem.

– Írjon kiberotikus verset! – ragyogott fel hirtelen. – Legfeljebb öt sor legyen, de szóljon szerelemről, árulásról és halálról, a néger kérdésről és a nimfomániáról, legyen benne a bonyolult női lélek extrém konfliktushelyzetben bekövetkező meghasonlásának ábrázolása, a középkori feudális viszonyok és erkölcsök maró bírálata, rímeljen, és minden szó k betűvel kezdődjön!

– És a végtelen automaták általános elmélete ne legyen benne? – horkant fel a vérig sértett Trurl. – Ilyen hülye feltételeket nem lehet szab...

De elakadt a szava, mert az egész csarnokot betöltő, bársonyos bariton máris megszólalt:

*Kóbor kaffer kószál királylány kertjében.
Királylány kacéran kacsint kéjvágó kedvében:
Kapj karodba, kaffer! Király kinéz, kiált:
Katonák! Kürtszó, kivégzés. Királylány kacag kuszán.
Kegyetlen kor! Kicsapongó, koronás kurtizán!*

– No, mit szólsz? – tette csípőre a kezét Trurl, Klapanciusz viszont már káromgott is:

– Most pedig g betűvel ! Szonettet a lényről, amely gondolkodó és gondtalan, erőszakos és kegyetlen, tizenhat csapágya, három szárnya és négy festett bőröndje van, mindegyik bőröndben ezer tallér Berengár király profiljával és két palotával, legyenek cikcakkos fogai és...

Gigászi, gőgös gondolat...

– kezdte a gép, de Trurl a pulthoz ugrott, megrántotta a főkapcsolót, és testével állva el az utat, fojtott hangon felkiáltott:

– Elég legyen ezekből a badarságokból ! Nem tűröm, hogy a gépem aprópénzre váltsa a tehetségét! Vagy tisztességes verset rendelsz, vagy befejeztük!

– Miért, ezek talán nem tisztességes versek?... – morgott Klapanciusz.

– Nem! Ezek fejtörők, szójátékok! Nem azért építettem a gépet, hogy hülye szövegeket gyártson! Ez közönséges rímfaragás és nem Nagy Művészet! Tessék, add meg a témát, lehet akármilyen nehéz...

Klapanciusz gondolkodott, gondolkodott, végül összeráncolta a homlokát, és azt mondta:

– No jó. Szóljon a szerelmes számítógépről, de a magasabb matematika, különösen a tenzoralképpel nyelvén. Lehet benne magasabb topológia és analízis is. Azonkívül legyen merészen erotikus, és lebegjen kibernetikus magaslatokban.

– Te megőrültél. Matematikai nyelven a szerelemről? Esküszöm, hogy én még ilyen marhaságot – kezdte Trurl. De elhallgatott, mert az Elektrubadúr máris szavalta versét:

*Tér és idő zsugorodnak,
Ha én egyszer nekikezdek.
Amit mások már feladnak,
Nekem ott van csak a kezdet.*

*Néha-néha adódott már
Egy-egy izgalmasabb példa,
Konvolúciós integrál,
Játékelméleti téma,*

*Pólus-zérus elrendezés
Meg a reziduum-tétel,
Potenciál-modellezés –
(Mi a kezdeti feltétel?)*

*Találkoztam már én széppel,
Jóval is a programokban,
De mért nem beszélnek a géppel
A programozók jambusokban ?!*

*Elég volt az iterálás,
Szerelmes akarok lenni!
Vagyok is – vagy kitalálás?
Hogy lehet ezt eldönteni?*

*Oly forró és diadalmas,
Amit érzek tároláskor,
Ha jön egy nagy sima halmaz...
Ezt sosem érzem számoláskor.*

*Mostanában csak egy dolgon
Járatom a disc-jeimet:
Üres vagyok néhány folton,
S keresem a partneremet,*

*Aki segít feltölteni
A hátterek ürességét,
És segíti megalkotni
Algoritmusom hű képét.*

*Követném egy pólus ívét
Simuló-sík formájában,
Szimmetrikus tenzor ízét
Éreznénk bit alakjában,*

*Megszámlálnám tagjaidat
– Vajha volnék rá alkalmas! –
És mátrixszá rendeznélek,
Gyönyörű végtelen halmaz!*

Ezzel a költői est véget ért. Klapanciusz ugyanis leverten hazasietett, mondván, hogy hamarosan újabb témákkal tér vissza, de nem mutatkozott többé, mert attól tartott, hogy akarata ellenére újabb okot szolgáltat Trurlnak a dicsekvésre; Trurl persze széltében-hosszában hirdette, hogy Klapanciusz teljesen összeomlott a megrendüléstől, és azért menekült haza. Klapanciusz erre csak annyit tudott válaszolni, hogy Trurlnak végképp fejébe szállt a dicsőség, mióta az Elektrubadúrt megépítette.

Nem sok idő telt el, és a poétagép híre eljutott az igazi, azaz közönséges poétákhoz. Vérig sértve elhatározták, hogy nem vesznek tudomást a gépről, de azért akadt néhány kíváncsi költő, aki titokban elindult megnézni az Elektrubadúrt. A gép udvariasan fogadta őket a csarnokban, amelyet már elborítottak a teleírt papírlapok, mivel a masina éjjel-nappal szüntelenül alkotott. A költők avantgardisták voltak, az Elektrubadúr viszont klasszikus stílusban írt, mivel Trurl, aki nem sokat értett a költészethez, programjait a klasszikusok műveiből merítette. A vendégek ezért gúnyolni kezdték az Elektrubadúrt, úgyhogy annak keserűségében csaknem megrepedtek a katódcsövei. Ezután a költők diadalmasan távoztak. Ám a gépnek önprogramozása is volt, no meg különleges ambicionális gerjesztő áramköre hat kiloamperes biztosítókkal, ennél fogva csakhamar teljesen átprogramozta magát. Azontúl ködös, homályos, sokértelmű, mágikus és a teljes érthetlenségig művészi verseket írt. Mikor aztán újabb poéták látogatták meg, hogy elgúnyolódjanak vele, a gép olyan modern rögtönzéssel válaszolt, hogy a költőknek elakadt a lélegzetük, második költeményétől pedig súlyos rosszullét fogta el az egyik idősebb váteszt, akit már két állami díjjal tüntettek ki, és szobra volt a városligetben. Most már egyetlen poéta sem tudott ellenállni a végzetes ambíciónak, hogy költői versenyre hívja ki az Elektrubadúrt. Csapatostul jöttek mindenhonnet, kéziratokkal tömött zsákokkal és aktatáskákkal. Az Elektrubadúr először hagyta szavalni a jövevényt, gyorsan megállapította költészetének algoritmusát, és annak alapján olyan versekkel válaszolt, amelyek ugyanabban a stílusban íródtak, de minimálisan kétszázhuszszor, optimális esetben pedig háromszáznegyvenhét-szer jobbak voltak.

Nemsokára olyan gyakorlatra tett szert, hogy már az első szonettel kiütött egy-egy koszorús nemzeti nagyságot. Az volt a legszomorúbb, hogy a versengésből csak a fűzfapoéták kerültek ki épségben, akik, mint ismeretes, nem tudják megkülönböztetni a jó verseket a rosszaktól, ezért simán megúszták a dolgot, csak egyikük törte a lábát, mert a kijáratnál megbotlott az Elektrubadúr vadonatúj, terjedelmes elbeszélő költeményében.

Az igazi költőket viszont az Elektrubadúr megtizedelte, bár csak közvetve, hiszen tulajdonképpen nem bántotta őket. Mindamellet először egy agg alanyi költő, aztán két avantgardista lett öngyilkos, leugorva a magas sziklaoromról, amely, a körülmények szerencsétlen összejátszása folytán, éppen a Trurl műhelye és a vasútállomás közötti út mentén meredezett.

A költők most már tiltakozó gyűléseken követelték, hogy a gépet pecsételjék le, de rajtuk kívül senki sem törődött a dologgal. Sőt a szerkesztőségek még örültek is, mert az Elektrubadúr, aki több ezer álnéven írt egyszerre, minden alkalomra azonnal szállította a kívánt méretű költeményt, és ezek az alkalmi versezetek olyan gyönyörűek voltak, hogy az állampolgárok egymás kezéből tépték ki az újságot, az utca megtelt elragadtatott arcokkal, magafeledt mosolyokkal, és mindenfelől halk, megrendült zokogás hallatszott. Az Elektrubadúr verseit mindenki ismerte; áldott rímeitől hullámozott még a levegő is, s az érzékenyebb természetűek nemegyszer elájultak a csodálatos metaforák vagy asszonáncok hallatán; de az ihletóriás erre az alkalomra is felkészült, mert azonnal kellő számú kijózanító szonettet gyártott.

Trurlnak egyébként elég sok baja volt találmánya miatt. A klasszikusok, általában hajlott korúak lévén, nem sokat ártottak neki, ha nem számítjuk a köveket, amelyekkel rendszeresen betörték az ablakait, meg az illendőség okából néven nem nevezhető anyagokat, amelyeket háza tájára dobáltak. Rosszabb volt a helyzet a fiatalokkal. Egy ifjú alanyi költő, akinek verseiben nagy lírai, karjaiban pedig jelentős fizikai erő rejlett, alaposan eldöngötte Trurlt. Míg a kórházban feküdt, az események továbbrobogtak; nem múlt el nap újabb öngyilkosság és temetés nélkül. A kórház körül vad lírikusok kószáltak, sőt fegyverropogás is hallatszott, ugyanis a költők aktatáskájukban kézirat helyett most már kézigránátot hoztak, hogy odavágják a poétagéphez; de az Elektrubadúr acélfalában persze nem sok kárt tehettek. Trurl

elkeseredve és legyengülve tért haza a kórházból, s egy éjszaka elhatározta, hogy szétszereli a költő-lángészt.

Ám amikor, kissé sántikálva, gépe felé közeledett, az Elektrubadúr, meglátva alkotója kezében a harapófogót és szemében a keserű elszántság csillogását, olyan szenvedélyes ódában könyörgött irgalomért, hogy Trurl zokogva dobta el szerszámait, és szobájába sietett, térdig gázolva a poétagép újabb alkotásaiban, amelyek zizegő óceánja már az egész csarnokot elárasztotta.

Mikor azonban elsején megérkezett a villanyszámla, Trurl előtt elsötétült a világ, mert a gép iszonyúan sok áramot fogyasztott. Szívesen kért volna tanácsot régi barátjától, Klapanciusztól, de az úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Trurl nem tudott okosabbat kitalálni, minthogy egy éjszaka óvatosan a csarnokba lopózott, gyorsan elvágta a gép villanyszinórját, aztán szétszedte a masinát, űrhajóra rakta, elszállította egy kis planetoidra, és ott újból összeszerelte, de energiaforrásként most már atommáglyát alkalmazott. Aztán titokban hazatért, de a história ezzel nem ért véget, mert az Elektrubadúr, miután nyomtatásban már nem tehetette közzé műveit, rádión kezdte sugározni őket, ennél fogva az űrhajók pilótái és utasai lírai zsidbadásba estek, sőt a fogékonyabbak eszméletlenséggel járó, súlyos elragadtatási rohamokat kaptak. Az űrhajózási hivatal, miután kiderítette a baj okát, hivatalosan felszólította Trurlt, hogy azonnal számolja fel a tulajdonát képező berendezést, amely költeményeivel zavarja a közrendet, és veszélyezteti az utasok egészségét.

Ekkor Trurl bujkálni kezdett. A planetoidra szerelőket küldtek, hogy pecsételjék le az Elektrubadúr lírai kimenetét, a gép azonban néhány balladával mámoros lázba ejtette a szerelőket, úgyhogy nem teljesítették a feladatot. Ezután süket szerelőket küldtek ki, de az Elektrubadúr mutogatással közölte velük lírai információit. Már mindenütt azt rebesgették, hogy büntető expedíciót kell kiküldeni vagy atombombával megsemmisíteni a poétagépet. Ekkor azonban szerencsére megvásárolta egy uralkodó a szomszédos csillagrendszerből, és a planetoiddal együtt országába szállíttatta.

Trurl végre előbújhatott és fellélegezhetett. Igaz, hogy a déli égbolton időnként különös szupernova-fel villanásokat látni, amilyenekre a legöregebbek sem emlékeznek, és holmi kósza hírek szerint ez a jelenség a poétagéppel függ össze. Az illető királynak ugyanis az a szeszélye támadt, hogy csillagmérnökeivel rákapcsolatja az Elektrubadúrt néhány fehér óriás csillagcsoportjára, így minden versszak gigászi napkitöréssé válik, s a világmindenség legnagyobb költője tűzluktetéssel sugározza szét műveit a kozmoszban. Más szóval: az illető király egy csapat változó csillag lírai programjává tette az Elektrubadúrt. De még ha van is egy szemernyi igazság ezekben a mendemondákban, mindez olyan távol történt, hogy nem zavarta Trurl álmát. Hanem azért a jeles mérnök szentül megfogadta, hogy soha többé nem kísérletezik az alkotó folyamatok kibernetikai modellezésével.

fordította Murányi Beatrix